

AGBADO

Een Afrikaanse traditie in Suriname

Door André R.M. Pakosie

Agbado is een oud snaarinstrument dat als orakel gebruikt wordt bij het gelijknamige Agbadospel. Dit instrument is van oorsprong Afrikaans en is te vergelijken met tal van snaarinstrumenten die nog in verschillende delen van Afrika voorkomen zoals:

- de **Mvet**, een soort harpciter waarvan de snaren gespannen zijn over een bladsteel van de raffiapalm. Dit snaarinstrument is belangrijk en beroemd in equatoriaal Afrika. Het wordt door de Fang uit Zuid Cameroon en Gabon gebruikt bij het verhalen vertellen.
- de **Riti**, een éénsnarige strijk-instrument bij de Wolof uit Senegal;
- de **Konde**, een tweesnarige instrument uit Burkina Faso;
- de **Wombi**, een achtsnarige instrument (harp) van de Pongwe uit Gabon, voor het begeleiden van een lied bij een genezingsproces;
- de **Dilla**, een viersnarige boogharp uit Tsjaad;
- de **Kora** een harp uit Senegal (Wolof) en Mali (Bambara);
- de **Komo**, een tweesnarige instrument uit Noord Nigeria.

De constructie van de Agbado

Voor de constructie van een Agbado is nodig:

- Een Goo. Dat is de vrucht van een slingerplant behorend tot de plantenfamilie cucurbitaceae. De buitenkant is hard;
- Drie stokjes waarvan twee even lang moeten zijn;
- Drie stukken touw van Singaasi (een plant van de Ananas familie) of van nylon.

Aan de Goo worden aan de bovenkant en onderkant, drie gelijke gaatjes gemaakt (in totaal dus 6 gaatjes) zodat de drie stokjes er door gestoken kunnen worden. Deze drie stokjes worden als bogen gespannen met de

Singaasi of nylon snaren. Vaak wordt voor een betere geluidswaergave aan de onderkant van de Goo een groot stuk uitgesneden.

Agbado bespeeld door een Aluku musicus
(Foto: Dr. Silvia W. de Groot)

Het stemmen van de Agbado

Wanneer alles in elkaar gezet is, worden de bogen gespannen en dan gestemd. Om een hoge toon te krijgen schuift men de bogen omhoog en voor een lage toon omlaag.

Het bespelen van de Agbado

De Agbado wordt meestal zittend bespeeld. De onderkant rust op de schoot van de speler. De bassnaar van de Agbado aan de linkerzijde van de speler, wordt met de linkerduim bespeeld. Terwijl de rechterduim de twee overige snaren bespeelt. Deze twee snaren worden naar boven getrokken tijdens het spel, waarbij de vingers op de Goo tokkelen. De linkerduim die constant op de bassnaar tokkelt, krijgt in feite steeds een lichte druk naar beneden toe.

Het Agbadospel

Hel Agbadospel is een ontspanningsspel dat vergelijkbaar is met een toneeluitvoering. Het wordt voornamelijk door volwassenen gespeeld, maar ook door kinderen. In het Agbadospel zijn er drie hoofdrolspelers:

- A. De speler die een korrel *kalu* (mais) bewaart met medeweten van speler C;
- B. De speler die het korreltje *kalu* moet zoeken, met hulp van speler C, Tata Agbado;
- C. Tata Agbado, zo wordt degene in het spel genoemd die de Agbado bespeeld. Deze speler staat in dienst van het instrument. Daarom wordt hij ook tijdens het spel, samen met het instrument "Tata Agbado" genoemd.

Rondom deze drie hoofdrolspelers zitten de toeschouwers.

De spelregels van het Agbadospel

Speler **A** verbergt de maïs in het bijzijn van speler **C** en de toeschouwers. Speler **B** die de korrel maïs zal zoeken mag niet weten waar het verborgen ligt.

Als speler **B** binnenkomt, moet hij eerst speler **C** groeten. Dit doet hij door zijn rechterhand met zijn linkerhand bij de elleboog vast te houden, naar speler **C** te lopen en hem beleefd te groeten. Speler **B** zegt vervolgens tegen speler **C** dat hij iets verloren heeft en graag wil weten waar het te vinden is. Speler **C** die de verantwoordelijkheid draagt voor het orakel mag vanaf dat moment niet praten maar alleen aanwijzingen geven via zijn instrument, het orakel Agbado. Aan de hand van de tonen moet speler **B** weten in welke richting hij de korrel maïs moet zoeken. De toeschouwers mogen aan speler **B** geen enkele aanwijzing geven. Alleen dan is het spel leuk en spannend. Als de maïs gevonden is, speelt speler **C** een dansnummer om aan te geven dat het spel afgelopen is. Bij voldoende belangstelling wordt het Agbadospel doorgespeeld maar dan met andere spelers, in ieder geval met twee nieuwe spelers **A** en **B**.

Vroeger diende de Agbado ook als Siboga (een gids), een orakel die de Marrons op hun tocht door het oerwoud van Suriname de richting aanwees.

(Uit: André R.M. Pakosie, Siboga, Editie 4, 1992)